

آسیب شناسی نظام اداری ایران با رویکرد فقدان بینش ها و زمینه های سیاستی درست برای ابزارسازی آن در کشور ایران

امید بوشاسب

رییس اداری و مالی دانشگاه پیام نور خرمشهر

چکیده

نقطه مقابل فساد اداری موضوع سلامت اداری است. یعنی نظام اداری با رعایت اصل ها و مقررات اداری حاکم و با توجه به نظم اداری از قبل طراحی شده، وظایف خود را به خوبی و برای نیل به بهره وری سازمانی اجرا می نماید. سلامت اداری یکی از خواسته ها و آرزوهای دیرینه جوامع مختلف بوده بطوری که نظام اداری یک ابزار توزیع عادلانه خدمت به عموم شهروندان باشد. در این پژوهش بهره گیری از روش تحلیل مضمون تلاش می شود تا با انجام مصاحبه های عمیق نیمه ساختار یافته با خبرگان و متخصصان و تحلیل آن ها با روش تحلیل مضمون مفاهیم کلیدی مرتبط به بررسی آسیب شناسی نظام اداری ایران و فقدان بینش ها و زمینه های سیاستی درست برای ابزارسازی در کشور ایران با روش میدانی پرداخته شود. در پایان این نتیجه حاصل شد که نظام اداری یکی از پیچیده ترین سطوح سیستم های باز است. هدف و مأموریت یک نظام اداری که عامل شکل گیری و بقای تک تک اجزای این نظام است، کاملاً پویا و متغیر است و با توجه به اولویت نیازهای هر جامعه تغییر می کند. ارزش افزوده و دانش افزایی پژوهش حاضر، معرفی رویکرد ابزار خط مشی برای تحلیل سیاست های کلان کشور با تمرکز بر سیاست های کلی نظام اداری بود و اگر این نگاه در بدنه دانشی سیاست های کلی توسعه یابد نقش بسیار مهمی در تسهیل اجرایی سازی و رفع موانع تحقق سیاست های کلی از منظر ابزاری اتفاق می افتد.

واژگان کلیدی: فساد اداری، نظام اداری، آسیب شناسی، ایران

مقدمه

نظام اداری یکی از مهم‌ترین و تاثیرگذارترین بخش‌های دولت است که اعمال حاکمیت صحیح در آن با اهمیت است و همچنین این بخش به دلیل اینکه ارتباط مستقیم و تنگاتنگی با مردم دارد، در ایجاد نشاط و امید مردم تاثیرگذار است (محمدی و همکاران، ۱۳۹۶). کارآمدی نظام اداری هرکشوری، باعث کارآمدتر شدن حاکمیت آن می‌شود. به همین دلیل بسیاری از کشورها به سمت کارآمدی نظام اداری و کاهش فرایندهای بروکراتیک پیش رفته‌اند. از طرفی نظام اداری با توجه به نقش گسترده و مؤثری که در امور کشورها دارد، یکی از زیرساخت‌های پیشرفت آن کشور محسوب می‌شود و کارآمدی و پویایی آن موجب ارتقای سطح کارایی سایر نظام‌های کشور نظیر نظام اقتصادی، اجتماعی سیاسی، بهداشت و درمان و ... می‌شود (حسین پور و همکاران، ۱۴۰۱).

یکی از زیرساخت‌های مهم توسعه کشور، نظام اداری است که با توجه به نقش گسترده این نظام در انجام امور مختلف سازمانی، بی‌توجهی به آن سبب آسیب‌های جبران‌ناپذیری در مسیر تحقق برنامه‌های دولت و رضایت مردم می‌گردد (باقری، ۱۴۰۰). با توجه به اینکه خطوط اصلی سیاسی تحت عنوان آرمان‌ها و اهداف کشور توسط قانون اساسی تعیین شده است لیکن به منظور تبیین جزئی‌تر این اصول و اهداف و همچنین تعیین جهت‌گیری‌ها و سیاست‌های کشور جهت رسیدن به این اهداف و آرمان‌ها، رهبر انقلاب اسلامی طبق اصل ۱۱۰ قانون اساسی اقدام به تدوین «سیاست‌های کلی نظام» می‌نماید. این سیاست‌ها راهنمایی برای طرح‌های اجرایی قوای مختلف کشور است تا در چارچوب آن، برنامه‌ریزی و مقررات کشور را تدوین نمایند. لذا سیاست‌های کلی نظام اداری در جهت اصلاح و تحول در نظام اداری به عنوان دستاوردی ارزشمند برای اولین بار در حیات نظام اداری کشور در سال ۱۳۸۹ از سوی مقام معظم رهبری تدوین و ابلاغ گردید.

سیاست‌های کلی نظام اداری موضوعات متنوعی دارد که در آن نهادینه‌سازی فرهنگ سازمانی، عدالت محوری، شایسته‌سالاری، دانش‌گرایی در زمینه‌های مختلف سازمانی و فردی، چابک‌سازی سازمانی، انعطاف‌پذیری، اثربخشی و کارایی فرایندها، توسعه نظام اداری الکترونیک، خدمات‌رسانی برتر، شفاف‌سازی و آگاهی بخشی نسبت به حقوق مردم از طریق انتقال اطلاعات صحیح، قانون - گرایی و اشاعه فرهنگ مسئولیت‌پذیری اداری و اجتماعی، نهادینه‌سازی وجدان‌کاری، کارآمدسازی و هماهنگی ساختارها و شیوه‌های نظارت و کنترل نظام اداری، حمایت از روحیه نوآوری و ابتکار و اشاعه فرهنگ بهبود مستمر، ارتقای سلامت نظام اداری و رشد ارزش‌های اخلاقی مورد تاکید قرار گرفته است. پرسش اصلی این مقاله این است که با گذشت بیش از یک دهه از ابلاغ سیاست‌های کلی نظام اداری این سوال را در ذهن نخبگان و صاحب‌نظران کشور نظام اداری متبادر می‌سازد که آیا سیاست‌های کلان نظام اداری به طور کامل اجرا می‌شود؟

روش تحقیق

پژوهش حاضر، جزو پژوهش‌های کیفی اکتشافی است که به دنبال پاسخگویی به سوال اصلی پژوهش است. در این پژوهش بهره‌گیری از روش تحلیل مضمون تلاش می‌شود تا با انجام مصاحبه‌های عمیق نیمه ساختار یافته با خبرگان

و متخصصان و تحلیل آن ها با روش تحلیل مضمون مفاهیم کلیدی مرتبط با موضوع پژوهش استخراج و در قالب شبکه مضامین ارائه شود.

روش تحلیل مضمون

تحلیل مضمون یکی از روش های کیفی است که برای تحلیل داده های کیفی استفاده می شود. از تحلیل مضمون می توان به خوبی برای شناخت الگوهای موجود در داده های کیفی استفاده کرد. این روش به طور متناوب کاری فراتر از سازماندهی و توصیف انجام می دهد و جنبه های مختلف عناوین پژوهشی را مورد تفسیر قرار می دهد. شبکه مضامین براساس یک رویه مشخص، مضامین پایه، مضامین سازمان دهنده و مضامین فراگیر را نظام مند می کند و سپس این مضامین به صورت نقشه های شبکه وب رسم می شوند.

جامعه آماری و نمونه گیری

جامعه آماری شامل تمامی خط مشی گذاران و دست اندرکاران و اساتید دانشگاهی نظام اداری در نهادهای حاکمیتی است. براساس نمونه گیری هدفمند، خبرگان منتخب برای انجام مصاحبه شناسایی شدند. در نمونه گیری هدفمند بایستی براساس مجموعه شاخص ها و معیارهایی، نمونه و افراد متخصص گلچین و انتخاب شوند. برخی از مهم ترین معیارهای که برای انتخاب هدفمند خبرگان مدنظر قرار گرفت عبارت اند از:

۱. دارای سابقه اجرایی در سطح مدیریت سیاسی و مدیریت حرفه ای سازمان اداری و استخدامی کشور؛

۲. دارای سابقه اجرایی و سیاستی در پست های مدیریتی نهادهای شورایی و دستگاه های اجرایی؛

۳. دارای آثار و تألیفات در حوزه نظام اداری و اصلاح نظام اداری؛

۴. دارای آثار و تألیفات و تخصص در حوزه خط مشی گذاری عمومی و ابزارهای خط مشی عمومی؛

۵. دارای سابقه فعالیت اندیشکده ای و سیاست پژوهشی در حوزه نظام اداری.

براساس معیارهای مذکور ۲۵ خبره متخصص به صورت هدفمند انتخاب شدند که به تفکیک تخصص در جدول (۱) مشخص شدند.

جدول ۱: مشخصات مصاحبه شونده ها براساس تخصص و پست سازمانی

ردیف	نوع پست سازمانی و تخصص	تعداد
۱	رؤسای سازمان اداری و استخدامی کشور	۴

۴	معاونین و مدیران کل سازمان اداری و استخدامی کشور	۲
۶	مدیران و معاونین نهادهای شورایی فراقوه ای و دیگر دستگاه های اجرایی	۳
۴	کارشناسان و مدیران میانی و عملیاتی در سازمان اداری و استخدامی و دستگاه های اجرایی	۴
۵	اساتید دانشگاهی و متخصص مدیریت دولتی، حقوق عمومی و خط مشی عمومی	۵
۲	متخصصان و خبرگان اندیشکده ای حوزه نظام اداری	۶
۲۵	مجموع	

در مرحله بعد برگزاری جلسه مصاحبه با خبرگان صورت گرفت. مصاحبه های انجام شده توسط پژوهشگر ضبط گردید و سپس پیاده سازی آن انجام گرفت و در مرحله بعد وارد نرم افزار excel شد و بر روی آن تحلیل صورت گرفت و مضامین پایه استخراج شد.

یافته های پژوهش

پس از شناسایی خبرگان منتخب از طریق نمونه گیری هدفمند، پروتکل مصاحبه طراحی شد و سؤالات مصاحبه ناظر به سؤال اصلی پژوهش در پنج محور تدوین شدند. در جلسات مصاحبه نیز با ضبط جلسات، داده ها گردآوری شد و با پیاده سازی متن مصاحبه، نکات و مضامین پایه مهم به تفکیک هر مصاحبه شونده کشف و شناسایی شدند. سؤالات اصلی و محوری در پژوهش حاضر ناظر به آسیب ها، چالش ها و موانع ابزارها در تحقق سیاست های کلی نظام اداری هست. بعد از استخراج داده ها از طریق مصاحبه نیمه ساختار یافته با خبرگان منتخب، فرآیند تحلیل مضمون آغاز شد و محقق به کدگذاری داده ها پرداخت. در ادامه مراحل انجام روش تحلیل مضمون و دستیابی به شبکه مضامین تشریح می شود.

ایجاد کدهای اولیه و مضامین پایه

در این مرحله با مطالعه متن مورد نظر و تأمل و تفکر بر روی آن، برچسب ها و مضامین اولیه از متن ها استخراج شد. مجموع داده های به دست آمده از طریق مصاحبه انجام شده با ۳۵ خبره منتخب، مطالعه شد و هم زمان با مطالعه به اجزای جداگانه ای برای تحلیل، تقسیم شدند. علت این تقسیم بندی ها، تسریع و تسهیل در تحلیل و کدگذاری و کشف مضامین بالفعل و بالقوه در متن بوده است. با مطالعه داده ها و اطلاعات به دست آمده از مصاحبه به خبرگان، در مرحله اول ۲۳۷ مفهوم اولیه و یا مضمون پایه شناسایی شدند. این مضامین و مفاهیم از مصاحبه ها به دست آمدند. در جدول (۲) نمونه ای از کدگذاری و دستیابی به مضامین پایه نشان داده شده است.

جدول ۲: نمونه ای از کدگذاری و دستیابی به مضامین پایه

کد	متن مصاحبه	مضامین پایه
PA2	پایین بودن ثبات مدیریتی در دستگاه های اجرایی	پایین بودن ثبات مدیریتی
PA25	فرا تر رفتن برنامه های اصلاح از نقشه راه و تبدیل نشدن به مدل ساختاری	تبدیل نشدن نقشه های اصلاح به مدل ساختاری
PB14	نبود تطبیق و هماهنگی میان هدف های اصلاحی و مأموریت های دستگاه های دولتی	عدم تطبیقی سیاست ها با مأموریت دستگاه ها
PE11	انتخاب نشدن درست و دقیق معاونین توسعه مدیریت دستگاه های اجرایی	فرآیند انتخاب ناصحیح معاونین توسعه مدیریت دستگاه ها
PE19	ضعف مراکز نوسازی اداری در اجرایی سازی برنامه های تحول	ضعف مراکز نوسازی اداری در اجرایی سازی برنامه ها
PI15	ضعف ابزارهای پاسخگویی نرم و اداری در دستگاه های اجرایی	ضعف ابزارهای پاسخگویی نرم و اداری در دستگاه های اجرایی
PP23	مطالبه گری ضعیف مردم و شهروندان از نظام اداری کشور	مطالبه گری ضعیف مردم و شهروندان
PS14	کپی و تقلید کاری از ابزارهای غربی	تقلید گرایی در ابزارها
PY3	عدم کارآمدی نظارتی شورای عالی اداری و سازمان اداری و استخدامی کشور	ضعف ابزار در حوزه پایش، نظارت و ارزشیابی عملکرد
PZ27	ضعف ابزارهای ارتقای بهره وری و رصد و سنجش بهره وری در بخش دولتی	

ترسیم شبکه مضامین و تحلیل آن

با مطالعه داده ها و اطلاعات و استخراج ۲۳۷ مضمون اولیه، این مضامین بارها توسط محقق بازبینی و اصلاح شد و مضامین مشابه و یکسان در یک دسته قرار گرفتند. در پژوهش حاضر با مرور و بازبینی مضامین و انجام طبقه بندی های گوناگون، سرانجام محقق به شبکه مضامینی شامل ۱۷۹ مضمون پایه، ۲۴ مضمون سازمان دهنده و ۷ مضمون فراگیر دست یافت.

در ادامه مهم ترین آسیب ها و چالش هایی ابزارهای اجرایی سازی سیاست های کلی نظام اداری که در قالب ۴ مضمون فراگیر و ۱۹ مضمون سازماندهی هستند، تشریح می شود.

فقدان بینش ها و زمینه های سیاستی درست برای ابزارسازی

در طراحی و به کارگیری ابزارها برای تحقق سیاست های کلی نظام اداری به زمینه های خط مشی^۱، سبک خط مشی ملی^۲ و رژیم های خط مشی^۳ توجه جدی نشده است. در این مضمون فراگیر چهار مضمون سازمان دهنده به شرح زیر قرار گرفته اند.

- **عدم توجه به بنیان های تاریخی، فرهنگی و اجتماعی نظام اداری در ابزارسازی:** ابزارها بدون توجه به ماهیت و بنیان های تاریخی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی نظام اداری طراحی شدند. زمینه ها و بنیان های فرهنگی و اجتماعی و نهادی همچون فرهنگ محرمانگی و امنیتی در نظام اداری، شعارهای زودگذر، مقطعی و غیر مستمر، آرمانی بودن سیاست ها بدون توجه به ظرفیت ها و واقعیت های اجرایی، توسعه نظام اداری مبتنی بر درآمدهای نفتی، شبکه های خانوادگی، قومی و محلی مهم ترین گروه های اثرگذار بر نظام اداری، فرهنگ سخنگویی و چاپلوسی به جای عمل، روحیه و انتظار طلبکارانه و تقدیرگرایی و فرهنگ نهادینه شده علاقه به بسط و گسترش تشکیلات باعث شده است که ابزارهای به کار گرفته شده در عمل توأم با موفقیت و منجر به ارتقای نظام اداری نشوند و سیاست های کلی نظام اداری محقق نشود (Ahmadi et al., 2020).
- **سیاست زدگی برنامه ها و ابزارهای اصلاح اداری:** متأسفانه تمامیت خواهی دولت، غلبه نگاه های سیاسی به نظرات تخصصی مدیریت، منافع شبکه نخبگان سیاسی، دخالت غیر سازنده نظام قدرت و سیاست در نظام اداری و به طور کلی بوروکراسی و نظام اداری سیاست زده مانعی مهم در طراحی ابزارهای مناسب برای تحقق سیاست های کلی نظام اداری بوده اند.
- **فقدان نظریه مبنا و واحد در رابطه نقش دولت و معماری نظام اداری:** یکی از مهم ترین و اساسی ترین اقدامات لازم برای طراحی ابزار به منظور اصلاح نظام اداری، دستیابی به نظریه مبنا و واحد در رابطه با

^۱ . Policy context: زمینه خط مشی به عنوان بستری شناخته می شود که در آن تصمیم های خط مشی اتخاذ می شود، فرآیند خط مشی در آن قرار می گیرد و ذینفعان و بازیگران با خط مشی درگیر می شوند. (Moat , Lavis & Abelson, 2013)

^۲ . National policy style: سبک خط مشی ملی کمک به درک بیشتر رابطه بین سیاست و خط مشی می کند و علاوه بر توصیف فرآیندهای خط مشی به بحث هایی ناظر به تغییر خط مشی، پویایی های خط مشی می پردازد. به طور خلاصه سبک خط مشی ملی فرآیند خط مشی گذاری را از دریچه ساختار نهادی دولت، روال ها و رویه های استاندارد و نهادینه شده در جامعه و سبک تصمیم گیری سیاسی می پردازد. (Howlett & Tosun , 2021)

^۳ . Policy regim: منظور از رژیم خط مشی مجموعه ای از خط مشی های عمومی و عملکردهای نهادی است که مجموعه ای مشترک و نظام مند از ایده ها و باورها در مورد نقش مناسب برای نیروهای بازار و سطوح و انواع مناسب مداخله دولت در زندگی اجتماعی مشخص می کنند. (May & Jochim, 2013)

ماهیت، کارکرد و نقش دولت است. همین امر سبب شده است که اولاً برنامه ها و ابزارهای طراحی شده انسجام لازم را نداشته باشند و در عمل کارآیی چندانی را نداشته باشند (Capano and Howlett, 2020).

- مسئله نبودن نظام اداری برای تصمیم گیران و سیاستگذاران: از آسیب های مهم در حال حاضر نظام اداری این است که مسائل نظام اداری در نگاه سیاستمداران و مسئولان در اولویت نیستند و اهمیت نظام اداری برای آنها تبیین نشده است. به عبارت دیگر عدم به کارگیری ابزارهای مناسب اطلاعاتی و گفتمان سازی باعث شده است که مسائل نظام اداری هم برای مسئولان و حکمرانان کشور و هم برای دستگاه ها و مدیران میانی در اولویت نباشد و بیشتر به وظایف تخصصی خودشان بپردازند (Cavatorto, 2020).

- چشم انداز ارتقای سلامت اداری و مقابله با فساد

کنترل و کاهش فساد و سالم سازی مجموعه

تقویت شناخت و جلب اعتماد و حمایت عمومی از برنامه های ضد فساد

ترویج و نهادینه کردن تفکر و عمل پیشگیری از فساد و مقابله با آن توسط مسئولان و کارکنان در حیطه مسئولیت سالم سازی دستگاه (Abolhasaniranjbar et al., 2019).

- راهکارهای ارتقاء سلامت نظام اداری در سازمان ها و ادارات

بی شک بر همگان فرض است که رعایت نظم و مقررات کار، از خود کار مهم تر است چرا که در صورت عدم رعایت چارچوب و نظامات شکلی کار، کار مطلوب و قابل دفاع ارائه نخواهد شد، لذا سالهاست که این مهم به عنوان اصلی انکار ناپذیر در تمام جهان پذیرفته شده و مورد توجه ویژه نظام های اداری و دولت ها قرار گرفته است، در کشورمان نیز این ضرورت احساس و منتهی به وضع قانون گردیده است به طوری که دولت نهم طی لایحه ای، قانون ارتقاء سلامت نظام دارای و مقابله با فساد را در تاریخ ۱۳۸۷/۰۲/۲۹ برای سه سال با به صورت آزمایشی به تصویب مجلس شورای اسلامی رساند که متعاقباً قانون مذکور در سی و پنج ماده و بیست و هشت تبصره به تاریخ ۱۳۹۰/۰۸/۰۷ با اصلاحاتی مورد تأیید مجمع تشخیص مصلحت نظام قرار گرفت و نهایتاً در تاریخ ۱۳۹۰/۱۷/۱۰ با دستور ریاست جمهوری وقت جهت اجرا ابلاغ گردید.

به ضرس قاطع می توان گفت به منظور دستیابی به نظام اداری شایسته و مطلوب در ابتدای راه هستیم و چنانچه این نظام بر اساس شاخص های شناخته شده جهانی اصلاح و به روز نگردد توسعه اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، و ... محقق نخواهد شد. به نظر می رسد تدوین قانون ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد شرط کافی برای اصلاح نظام اداری

و شرط لازم آن است که اصول ذیل الذکر در دستور کار عاجل قرار گیرد تا در آینده نزدیک شاهد ارتقاء سلامت نظام اداری کشور باشیم:

- ۱- تقویت نگرش و باورهای دینی کارکنان و مدیران
- ۲- قانون گرایی کارکنان و مدیران
- ۳- عدم تمرکز اداری و مشارکت دادن کارکنان در اداره امور
- ۴- عدالت در برخورد با کارکنان
- ۵- نظارت مستمر بر عملکرد کارکنان و مدیران و استقرار نظام های سنجش عملکرد
- ۶- رعایت اصل شایسته سالاری و گزینش صحیح کارکنان و مدیران
- ۷- نهادینه سازی فرهنگ نقد و نقادی
- ۸- نهادینه سازی فرهنگ تشویق و تنبیه کارکنان و مدیران
- ۹- بهبود وضع معیشتی کارکنان و مدیران
- ۱۰- پاکسازی نظام اداری از کارکنان و مدیران فاسد(کارگر شورکی، ۱۴۰۰).

بحث و نتیجه گیری

نظام اداری یکی از پیچیده ترین سطوح سیستم های باز است. هدف و مأموریت یک نظام اداری که عامل شکل گیری و بقای تک تک اجزای این نظام است، کاملاً پویا و متغیر است و با توجه به اولویت نیازهای هر جامعه تغییر می کند. نظام اداری هر جامعه، بازوی اجرایی نظام سیاسی آن جامعه است و عملکرد درست یا نادرست آن می تواند نظام سیاسی را تداوم بخشد یا از مشروعیت بیندازد، بنابراین توجه بنیادی به سلامت نظام اداری هر جامعه دقیق آن می تواند کمک بزرگی به سیاست گذاران آن جامعه باشد که با تشخیص به موقع، بتواند راه حل های لازم را بیندیشند. نظام اداری ایران، علیرغم ظاهر مدرن خود، قادر به ایفای کارکردهای یک نهاد مدرن در جامعه نمی باشد، این ناکارا و ناسالم بودن نظام اداری یک مشکل اجتماعی است، یعنی مدیران، کارکنان و ارباب رجوع به خوبی وضعیت بیمارگونه را حس می کنند، شواهدی چون، عدم تحقق اهداف سازمانی، پایین بودن بهره وری، نارضایتی ارباب رجوع، ناکافی بودن سلامت اداری، رضایت شغلی پایین، کندی فرآیندهای کاری، بی نظمی اداری و.... رگه هایی از ناسالمی نظام اداری در ایران را نشان می دهد. ابزارسازی صحیح و جامع برای تحقق سیاست های کلی نظام اداری نقش قابل ملاحظه ای در تحقق سیاست های کلی نظام اداری

دارد. در راستای تحقق هدف پژوهش تلاش شد به بررسی آسیب شناسی نظام اداری ایران و فقدان بینش ها و زمینه های سیاستی درست برای ابزارسازی و تحقق سیاست های کلی نظام اداری از آنها استفاده می شود صورت گیرد. در پژوهش حاضر با رویکرد و نگاه ابزاری، چالش ها و آسیب های پیش روی سیاست های کلی نظام اداری با استفاده از رویکرد کیفی و روش تحلیل مضمون استخراج شد. یافته های پژوهش نشان داد که بینش ها و زمینه های سیاستی درست برای ابزارسازی در نظام اداری کشور مورد توجه قرار نمی گیرد. در پژوهش حاضر با انجام مصاحبه تخصصی با خبرگان نظام اداری و خط مشی گذاری و تحلیل مضمون آنها، شبکه مضامین شامل ۱۷۹ مضمون پایه که در بردارنده ابزارهای نادرست و آسیب های آن و ۲۴ مضمون سازمان دهنده که طبقه بندی آسیب شناسی ابزارها پرداخته بود و ۷ مضمون فراگیر به دست آمد که پاسخ سؤال اصلی پژوهش بود. رویکرد ابزاری به خط مشی عمومی در موضوع سیاست های کلی نظام اداری برای اولین بار است که در این پژوهش به کار گرفته شده است و به عنوان مبنایی برای درک کلی از عدم تحقق این سیاست ها به کار گرفته شد. ارزش افزوده و دانش افزایی پژوهش حاضر، معرفی رویکرد ابزار خط مشی برای تحلیل سیاست های کلان کشور با تمرکز بر سیاست های کلی نظام اداری بود و اگر این نگاه در بدنه دانشی سیاست های کلی توسعه یابد نقش بسیار مهمی در تسهیل اجرایی سازی و رفع موانع تحقق سیاست های کلی از منظر ابزاری اتفاق می افتد.

منابع

- ۱- باقری، علی، فرزین، میثم، امینی، سید جواد، الزامات و ملاحظات نظارتی و کنترلی در مرحله تدوین سیاست های کلی نظام، فصلنامه سیاست های راهبردی و کلان، دوره نهم، شماره سی و چهارم، پاییز ۱۴۰۰، ۲۵۰-۲۷۱.
- ۲- حسین پور، داوود، عبدالحسین زاده، محمد، اصلی پور، حسین، قربانی زاده، وجه الله، تحلیل آسیب شناسانه ابزارهای پیاده سازی سیاست های کلی نظام اداری، مجله پژوهش های مدیریت عمومی، دوره پانزدهم، شماره پنجاه و هشت، ۱۱۸-۹۱.
- ۳- کارگر شورکی، هدایت، رضایی صدراآبادی، عباسعلی، رحمانی شمسی، جعفر، سیاست های اجرایی برای پیاده سازی سیاست های کلی نظام اداری در حوزه سلامت اداری، فصلنامه سیاست های راهبردی و کلان، دوره نهم، شماره سی و پنجم، بهار ۱۴۰۰، ۵۸۶-۶۰۸.
- ۴- محمدی، حامد، الوانی، سید مهدی، معمارزاده طهران، غلامرضا، حمیدی، ناصر، شناسایی موانع فرهنگی فراروی نظام اداری ایران، فصلنامه مدیریت فرهنگ سازمانی، دوره شانزدهم، شماره اول، تابستان ۱۳۹۷، ۸۷-۶۷.
- 5- Abolhasaniranjbar, Ahmad, daneshfard, Karamollah and Abdolhasan faghihi. (2019). Theoretical Model of Policy Making for the Reform of the Administrative System in Iran, Based on Grounded Theory. Strategy. Vol. 27. No. 4. 151-176.
- 6- Ahmadi, Fakhroodin, shafizade, Hamid and mousavi, Sudabeh. (2014). investigation change plans realize measure in the administration system with emphasize on index strategic management. Strategic Management Researches, Vol. 20. No. 54, 117-134.
- 7- Capano, Giliberto and Howlett, Michael. (2020). A modern guide to public policy. Cheltenham Northampton, MA Edward Elgar Publishing.
- 8- Cavatorto, Sabrina, and Spina, Antonio La. (2020). The politics of public administration reform in Italy. Cham, Switzerland Palgrave Macmillan.

- 9- Howlett, Michael and Tosun, Jale. (2021). The Routledge handbook of policy styles. New York: Routledge.
- 10- May, Peter J, and Jochim, Ashley E. (2013). Policy Regime Perspectives: Policies, Politics, and Governing. Policy Studies Journal, Vol. 41. No. 3, 426-452.
- 11- Moat, Kaelan A, Lavis, John N and Abelson, Julia. (2013). How Contexts and Issues Influence the Use of Policy-Relevant Research Syntheses: A Critical Interpretive Synthesis. The Milbank Quarterly, Vol. 91. No. 3, 604-648.